

budapesti festőművész. A festményt ünnepélyes keretek között leplezték le, az erdővidéki értelmiség és Benedek Elek szülei jelenlétében. A fal mellett ott áll a könyvszekerénye, amelyben műveinek magyar és idegen nyelvű forrásmunkái találhatóak. A dolgozószobából a hátsó gyümölcsösre és Csíkorra hegyére nyílik kilátás. Nemcsak a ház és az emlékkiállítás, de a park és a kert is mindenhol Benedek Elek emlékét őrzi. A házhoz L alakban vezető, mára már óriásira nőtt fenyősort Benedek Elek és az erdélyi írók közösen ültetették. A közös faültetés felejthetetlen hangulatára Tamási Áron élete végéig kellemesen emlékezett vissza. A hatalmas gyümölcsöskertet és az udvar jellegzetes helyeit – ma is megtalálható kis táblácskákon – Elek apó néhány soros humoros versei jelölik. A kerttel szemközti hegyoldalon, a Romhány oldalában fekszik a falu temetője, ahol Benedek Elek és felesége nyugszik.

Az emlékház megnyitása után hamarosan nagymamám, Bardócz Dezsőné, született Lőrincz Julianna (Juca néni) vette át hivatalosan a hagyaték ápolását, és Flóra nénivel együtt végtelen kedvességgel fogadták, kalauzolták a zarándokhellyé vált Benedek-kúria látogatóit. Bardócz Júlia Elek apó tizedik unokája volt, aki több személyes emléket is őrzött Benedek Elekről. Ő is a negyvenes évek közepén költözött Kisbaconba Csíkszeredából, ahol védőnőként dolgozott egészen 1969 májusáig. Juca nénitől 1978-ban menyee, Bardócz Lehelné Gajzágó Éva vette át, és a Székely Nemzeti Múzeum munkatársaként húsz éven át gondozta az emlékház hagyatékát. Mindent megtett, hogy Elek apó házának, emlékének töretlen népszerűsége megmaradjon. Ekkorra már minden évben látogatók ezrei keresték fel az emlékházat. Akárcsak elődei, édesanyám, Bardócz Éva is mindig készséggel állt az érdeklődő székely kisiskolások, magyarországi látogatók, kolozsvári értelmiségiek, egyetemi kutatók és a világ távoli pontjairól hazatérők rendelkezésére. A múzeumi teendők mellett előadásokban, riportokban népszerűsítette Elek apó munkásságát, és a falu művelődési életének szervezésében is tevékenyen részt vett. Sajnos az emlékház teljes felújítására tett kísérlete a megnyert pályázat ellenére sem valósulhatott meg. Ezt követően 1999-ben a Székely Nemzeti Múzeum és az emlékház kapcsolata megszűnt, az emlékházból magánmúzeum lett. Azóta nagynéném, Szabó Istvánné Bardócz Réka dédunoka vezeti az emlékházat.

Benedek Elek kisbaconi háza száz éve áll őrséget, védi és óvja meseország nyelvét, a gyermekek nyelvét. Hisszük, hogy Elek apó mindenki szelíd nagyapója marad, akinek varázslatosan mesélő stílusa egy évszázad múltán is sok-sok nemzedéket kalauzol el a mesék csodálatos világába.

„Komiszkodás” – Mit mutatnak ifjúsági regények a kortárs zaklatásról?

Szirmai Erika

Jelen írás – korábbi vizsgálódásunkat folytatva – azt járja körül, milyen képpel szembesülnek kiskamasz olvasók népszerű ifjúsági regényekben a *kortárs zaklatás*⁸⁸ jelenségéről.

Az iskolában dolgozó felnőttekről és felnőttektől gyakorta hallható, tapasztalható, hogy felkészületlenek e problémák kezelésére, eszköztelenségről, megkötöttségekről panaszkodnak. Valóban nehéz olyan, önmagában is rendkívül összetett és bonyolult jelenségekkel felvenni a harcot, amelyről magunk is keveset tudunk. Épp ezért fontos saját ismereteink kiegészítése, mely alapot ad arra, hogy másoknak segíthessünk. A hivatkozott eszköztelenség gyakran csupán kis források igénybevételével megszüntethető. Ezek egyik formája lehet az, amellyel a jelenség tematikus feldolgozása elkezdhető: a célzott jelenség irodalmi megjelenéseivel való ismerkedés, azok megbeszélése.

Segíthet a biblioterápia

Hogy az ilyen jellegű, az irodalomban *kurrikulum-alapú* megközelítések részeként alkalmazható eljárásoknak létjogosultsága van, más jelenségekkel kapcsolatban már bebizonyosodott (tematikusan megbeszélések osztályfőnöki órákon). Mindezt kiegészíthetik azok a terápiás eljárások, amelyeket mind a könyvtártudomány, mind a lélektan alkalmaz: az irodalom és a könyvek használatára épülő *biblioterápia* mind általános emberi kapcsolatainkhoz, problémáinkhoz, mind egy-egy konkrét jelenséghez kapcsolódóan terápiásan használható (Doll és Doll 1997; Abdullah 2002; Frasierés McCannon 1991).

Az ezen írásban tárgyalt művek egy kortárs brit író, Jacqueline Wilson művei. Azt, hogy az író regényei

⁸⁸ A zaklatást az agresszív cselekedetek egy fajtájaként, tartós, szándékos, fizikai, verbális vagy kapcsolati módon történő bántásként értelmezzük.

Magyarországon népszerűek, kiadási statisztikák mutatják. Ezidáig e könyvek kiadója, az Animus Kiadó Kft. – mely a brit gyermekirodalom egyik legbuzgóbb magyarországi terjesztője –, 27 Jacqueline Wilson regényt adott ki, a 2001-es *Kettős játszma* óta a 2012-es *Mi baj, lányokig*.

Középpontban a gyermeki lét kevésbé harmonikus témái

Wilson illeszkedik abba a brit és különösen amerikai gyermek- és ifjúsági irodalmi vonulatba, amely céljával tűzte ki, hogy feldolgozza a gyermeki lét kevésbé harmonikus témáit.

Maga az író ezt fogalmazza meg: „Minden korcsoport számára szeretnék írni, olyan módon, mely felkészíti őket arra, ami a való világban történik, és tudatosabbá teszi őket sok, az életet megváltoztató helyzetre. Barát akarok lenni.”⁸⁹

Ez a barát a problémáknak valóban széles merítését mutatja: az egyszülős család (*Diamond lányok*), a válás utáni újabb családok bonyolult kapcsolatrendszere (*Apja lánya*, *A kofferes kislány*, *Folytassa*, *Lottie...!*, *Titkok*), a nehéz személyiségű, agresszív szülő (*Szólíts Sütinek!*), bipoláris, bulizós anya, aki mindenáron fiatal akar maradni (*Micsoda anya!* – az eredeti címben *The Illustrated Mother*, azaz az illusztrált=tetovált anya), az árvaság, a szülő keresése, a nevelőszülő elfogadása (*Tracy Beaker sorozat*), étkezési zavarok: bulimia, anorexia (*Lányok a pácban*), nemi identitás (*Mi lesz a csókkal?*), az internetes ismerkedés veszélyei (*Mi baj, lányok?*) – mind akár többször is előkerülő téma.

A gyerekek között zajló erőszakos cselekmények mindig is részei voltak e kor életének, bár a jelen médiatálalása az esetek gyakoribbá és súlyosabbá válását éreztetetheti. Korábban a tekintélyelvűbb, merevebb iskolarendszer büntetéseivel egyértelműbben, azaz büntető szankciókkal kezelte e problémákat. A mai kor pedagógustársadalma, az iskolák közösségei számára ez nem járható út, annál is kevésbé, mert e prompt büntetőeljárások csupán rövid időre szóló megoldások lehetnek. Amint azt az iskolai zaklatásról, az agresszív cselekedetek erőfölényből induló szándékos, sorozatos károkozó típusáról szóló kutatások is igazolják, a helyzet tartós javulását csak a személyiség és a közösség tartós megváltozása eredményezheti.

A zaklatás megjelenése a regényekben

A kortárs zaklatás Wilson regényeiben is megjelenik a gyerekek életében meglévő súlyos problémák mellett, hiszen ez a jelenség az angolszász országokban már több évtizede nemcsak szakértők, hanem a társadalmi köztudat számára is ismert. A gyerekek közötti kortárs zaklatást a vizsgált 21 könyvből 15 említi, esetenként csak rövid utalás szintjén, de mindenképpen a gyermeklét komoly tényezőjeként:

„Gyermekotthonban élni éppen eléggé tetves egy dolog, de a legrosszabbak az iskolai szünetek, amikor mind össze vagyunk zárva. A nagyok zsarnokoskodnak az emberrel, a kicsik meg szakálják, az egykorúak meg összefognak ellene és titkolóznak és csúfolják.” (*Tracy Beaker története*, p.60.)

A tesóm nem semmi című könyvben a főhősnő felidézi a Tom Brown iskolaévei⁹⁰ című filmet: „... abban az egyik iskolásfiút állandóan kínozták a többiek, még a tűz fölé is lógatták, és megpörkölték, mint a malacot.” (p.100.)

Többször emlékeznek vissza felnőttek saját gyerekkoruk hasonló történéseire, mintegy bagatellizálva a ma gyermekeinek gondjait, egyúttal megtagadva a segítséget: „Azt hiszed, nekem nem jutott ki a rohadékokból, amikor iskolába jártam?” (anya lányának, *A tesóm nem semmi*, p.219.)

Az, hogy a regényekben ilyen magas számban fordul elő verbális zaklatás, kiválóan alkalmas annak megtapasztaltatására, hogy a bántásnak ez a fajtája éppen olyan súlyos, vagy akár súlyosabb is lehet hatásában, mint a fizikai bántalmazás.

A verbális zaklatás okai

A regények ilyen, érzékenyen megfogalmazott részletei alkalmasak arra, hogy az esetkezelő (*interventív*) és megelőző (*preventív*) problémakezelés során egyaránt hatásosan érzékeltessék az áldozat lelkiállapotát, s megértessék mind a zaklatóval, mind a szemlélőkkel, milyen mély sérülést okozhatnak szavak is. Az áldozat helyzetének felismerése, átélése több esetkezelő eljárás része⁹¹, mely abból a megfontolásból indul ki, hogy a valós változás, amely a zaklatás megszűnéséhez vezet, nem érhető el büntetőszankciókkal, ahhoz mélyebb, tartósabb változást kell elérni, méghozzá a személyiség formálásával.

⁸⁹ „I want to write to every age group, in a way that can prepare them for what happens in the real world, and raise the awareness levels of many life changing situations. I want to be a friend, really.” [online] [2013.05.08.] <www.jacquelinewilson.com>

⁹⁰ *A Tom Brown iskolaévei* című film Thomas Hughes azonos című regénye (1857) alapján készült. E regény a brit magániskolák 1830-as állapotait írja le az író személyes tapasztalataira alapozva, s nagy hatással volt több későbbi, az iskolaregény műfajában született regényre. [online] [2013.05.08.] <http://en.wikipedia.org/wiki/Tom_Brown%27s_Schooldays>

⁹¹ Mediáció, No Blame Approach, Method of Shared Concern, resztoratív technikák.

Érdekes azt is megvizsgálni, milyen okok váltják ki a verbális zaklatást e művekben: miért csúfolják, sértegetik az áldozatokat? Leggyakrabban az átlagtól, a közösség tagjaitól való valamilyen különbözés mutatható ki okként: az áldozat jó tanuló, vagy nem elég menő, vagy különös neve van („Beauty”=„Szépség” a duci kislány; „Treasure”=„Kincs” a gyerek, akit mostohaapja bántalmaz – amely elnevezésekkel az író a szülők irányába is kilő egy nyilat), vagy öltözködése nem elég divatos, vagy szemüveges, vagy kövér, vagy szülei idősebbek.

A zaklatást kiváltó okok között Wilson regényeiben a gyermeki lét gyakori problémái mellett a magyar közönség számára még talán tabunak számító témák is előkerülnek: egy esetben a homofóbia, valamint a rasszizmus is felmerül csúfolás, kirekesztés okául: „... *Pakinak*⁹² *gúnyolják, és azzal vádolják, hogy terrorista.*” (*Mi lesz a csókkal?* p.226.). E példák is jól felhasználhatók a tolerancia fejlesztésére, amelyre igen nagy szükség mutatkozik jelenünkben.

Mit tehetnek a szereplők?

A zaklatás kutatásának talán leglényegesebb hozománya, magáról a jelenségről alkotott ismereteink pontosítása mellett a sikeres megküzdésre való felkészítés lehet. A megküzdés milyenségére és sikerességére irányuló kutatások éppen a zaklatás egyéb vonatkozásainak vizsgálatából levont tanulságok alapján, az ott mutatkozó problémák szerteágazó és bonyolult összefonódása miatt azonban még kevesebb határozott útmutatással és eredménnyel szolgálnak.

Éppen ezért válhat fontossá az a kép, ami e korosztály olvasmányjaiban az olvasó elé tárul. Wilson vizsgált regényeiben az áldozatok válaszlépései – hasonlóan a kutatásokban e területen jelentkező alacsonyabb adatoltsághoz – gyakran nem kapnak említést: az áldozat visszaemlékszik ugyan a zaklatásra, de arról nem szól, mit lépett, hogyan zajlott vagy ért véget a folyamat. Ezért az említett esetek számához képest a megküzdés említett stratégiáinak száma alacsonyabb. A zaklatás megszüntetéséhez elvezető sikeres válaszlépések bemutatása azért nehezebb, mert több esetben a szereplők egyszerűen kilépnek abból a helyzetből, amelyben a zaklatás folyik (elköltöznek, *Szólíts Sütinek!*), vagy a körülmények megváltozása okán az addig megvetett, visszautasított gyerek kívánatos pozícióba kerül (modell lesz, *Titkok*). Azaz a zaklatás befejeződése nem az áldozat válaszlépésének köszönhetően történik meg, hanem az azt esetlegesen kiváltó ok vagy okok egyikének megszűnése következtében.

A válaszlépések megoszlását tekintve a regényekben szereplő áldozatok több mint kétszer olyan gyakran választanak aktív válaszlépést, mint passzívat. Ez a mintakövetés szempontjából igen hasznos, hiszen az aktív, a helyzetet jobban uraló problémamegoldó lépések a kutatási adatok szerint sikeresebbek (Cassidy és Taylor 2001 in Hunter et al. 2004; Wilton et al. 2000; Hunter et al. 2004; Salmivalli et al. 1996). Az aktív fellépés amiatt is valószínűbben a zaklatás leállításának irányába dolgozik, mivel egy fájdalmat kinyilvánító, a zaklató sikerességét mutató áldozat mind a zaklató, mind a szemlélők számára a zaklatás „hasznosságát” kommunikálja: a támadással kedvezőbb pozíció elérése, erő fitogtatása deklarálható. A tehetetlenség mutatójával az áldozat igazolja a zaklató választását: jó célpontot választott, azaz a támadás hatásos. Az áldozat passzivitása vagy erőtlenség tovább csökkenti önbecsülését – az áldozatokat amúgy is gyakran alacsony önbecsülésük predesztinálja az áldozattá válásra –, még inkább lehetetlenné teszi, hogy beilleszkedjenek, társaik elfogadják őket, s egyre kevésbé képesek arra, hogy felülkerekedjenek a helyzeten, kiálljanak magukért, kilépjenek a „kopasznyakú csirke” pozíciójából.

A regényekben fellelhető, a zaklatás megszűnését eredményező megoldások két lehetőséget mutatnak: az egyik esetben a szereplőnek kell eljutnia egy olyan megerősödéshez, amelyben a zaklató már „nem talál rajta fogást”. Ekkor az áldozat képes arra, hogy kikerüljön az áldozati esendőségből, s megnövekedett asszertivitásának köszönhetően az esetleg még megkísérelt támadásokat lerázza magáról. Ebben az esetben a zaklató nem éri el célját, mert az áldozat nem ismeri el a zaklató felsőbbrendűségét, sőt, a zaklató akár meg is szégyenülhet. A másik út, ami több regényben is a zaklatásból való kikerülést eredményezi, a barát. Azok az áldozatok, akik támogató barátokra találnak, egyrészt megélik annak védelmét – valaki kiáll mellettük, s az áldozat így kedvezőbb, erősebb szociális pozíciója révén kevésbé támadható –, valamint a barát általi elfogadottság erőt ad ahhoz, hogy önértékelésük javuljon, ne megvetett és kirekesztett, társtalan valakiként kelljen magukat elfogadni.

A regényekben több esetben előfordul, hogy a gyerek, akit bántanak, képes arra, hogy visszavágjon – ami ugyan nem feltétlenül állítja le a további bántást, de erősíti a védekezni tudó pozícióját, s önbecsülése sem szenved annyit, mintha harc nélkül visszahúzódna. Tracy Beaker, az otthonban élő vagány kislány ugyan folyamatosan kapja a támadásokat, de több alkalommal sikeresen védekezik, sőt, védekezni nem tudó barátját is kiségti.

A regényekben a felnőttek szerepét látva még inkább felerősödik az a következtetés, amely az erőszakos esetek leküzdésében az áldozat önsegítésében mutatja fel a megoldást. A bántásról tudomást szerző felnőttek, szülők vagy tanárok a regényekben leginkább kívül maradnak a problémán: nincsenek jelen az eseteknél. Nem tudnak róla, vagy nem hajlandók észrevenni, hártják a problémát, és nem tesznek semmit: „*De én nem hagytam, hogy lenyomjanak, küzdöttem keményen és kitartóan, és ember lett belőlem.*” (az anya mondja; *A tesóm nem semmi*, p.219.), „*Védd meg magad*” (egy tanárnő mondja; *Tracy Beaker tovább nyomul*, p.80-82.), „*uralkodj magadon*” (az apa mondja; *A kofferes kislány*, p.68.).

⁹² Pakisztáni származásúak, nemzetiségük csúfneve.

Ezekben a művekben a felnőttek, ha lépnek, erőből teszik, csupán büntető szankciókban gondolkodva és cselekedve még rontanak is a helyzeten, például az anya „beszél” az igazgatónővel, aki megtiltja a zaklatóknak, hogy csúfolják az áldozatot. A tiltás következményeként hozzá sem szólnak a kislányhoz, végleg kiközösítik (*Komisz lányok*).

Az a következtetés, hogy a felnőtteket nem jó bevonni, kiábrándítóan hangozhat, de sajnos kutatási adatokkal is igazolható, hogy a felnőttek nem, vagy nem jól segítenek: Atlas és Pepler 1998-as kanadai vizsgálatában a válaszadók 40 százaléka szerint a felnőtt egyszer vagy egyszer sem lép közbe, vagy alig tesz valamit (Atlas és Pepler 1998 in Mishna és Alaggia 2005). A felnőttek beavatásának sikertelensége – vagy fel sem merülése – a regényekben viszont azt az üzenetet erősíti, mely azt tartja célravezetőnek, ha a gyerekek a felnőttek bevonása nélkül, önállóan oldják meg gondjaikat.

Tanulságok

Wilson könyveiben tehát megfelelően összetett kép rajzolódik ki arról, hogyan van jelen a gyerekek egymás közötti zaklatása e korosztály életében. A kép nem túlrajzolt, több ponton találkozik azokkal az adatokkal, amelyeket kutatások is igazolnak, ezáltal tárgyalásuk mind a helyzetek átélhetősége, a szereplőkkel való azonosulás, mind a levonható tanulságok szempontjából is ajánlható. Ezek között az egyik lényeges elem az a tény, hogy a zaklatás nemcsak fizikai, hanem gyakran súlyosabb és tartósabb sérülést okozó, rejtettebben megnyilvánuló, szavak, manipuláció okozta lelki trauma is. Ez a felnőttek ismereteiben is gyakran új elem, és felismerése igen lényeges.

Egy hasonlóan jelentős elem annak bemutatása, hogy a zaklatás okozta károk súlyosak lehetnek, olykor még a felnőttkorban is fájdalmas emlékek, hiszen láthattuk, a felnőtt szereplők – gyakran sajnos önmaguk segítésképtelenségének megokolására – gyerekkoruk hasonló eseményeiről mélyen meghúzódozó fájó emlékeket idéznek fel.

Az ábrázolás harmadik jelentős tanulsága, hogy a zaklató maga is gyakran súlyos problémákkal küzd, és segítségre szorul, amely következtetés azért is jelentős, mert a zaklatás megítélésében gyakorta elkövetett hiba, hogy a zaklatásnak véget lehet vetni azzal, ha a zaklatót megbüntetik. A regények rámutatnak, hogy a megoldás nem ilyen egyszerű, az erőszak bonyolult élethelyzetekben létrejövő cselekedet, gyakran kétségbeesett segélykiáltás a zaklató részéről. Ennek megértetése érettebb, megértőbb és empatikusabb magatartáshoz juttathatja el az olvasót, így mind a felnőtteket, mind a gyerekeket elvezetheti azoknak a beavatkozási eljárásoknak az elfogadásához, amelyek a helyzet és a résztvevők mélyebb megértését célozzák, s tartósabb változással járhatnak.

Annak ellenére, hogy lányregényekről van szó, a megjelenő ábrázolások szerencsére nem festenek a valóságnál sokkal rózsaszínebb képet – inkább csak a helyzetek megoldhatósága tekintetében. Látjuk azt is, hogy a gyerekek mennyire nem számíthatnak a felnőttekre a legtöbb zaklatási helyzetben. Azonban ez bármennyire is elszomorító, jobb, ha a gyermekolvasók azt tanulják meg ebből, hogy önmagukat kell megerősíteni, és nekik maguknak kell felvenniük a harcot a krízishelyzetben. Ehhez egyrészt nekik maguknak kell fejlődni, bátorságban, kiállásban, megértésben, másrészt szociálisan: baráti kapcsolatok alakításával, egymás támogatásával. S az, hogy mindezt a következtetést esetleg tanártól támogatva, ezeket a regényeket vagy azok részleteit megbeszélve, osztályfőnöki órán vagy más iskolai foglalkozáson tudják levonni, talán javítja a felnőttek segítőkészségébe vetett hitet...

Felhasznált források

Abdullah, Mardziah Hayati: Bibliotherapy. In: *ERIC Digest*. 2002. 1-6. 177. sz.

Brame, B.–Nagin, D. S.–Tremblay, R. E.: Developmental trajectories of physical aggression from school to early adolescence. In: *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2001. 42. p.503-512.

Doll, B.–Doll, C.: *Bibliotherapy with Young People: Librarians and Mental Health Professionals Working Together*. Englewood, Colorado, USA. Libraries Unlimited. 1997.

Fekkes M.–Pijpers, F. I. M.–Verloeve-Van Horick, S. P.: Bullying Behaviour and Psychosomatic Complaints and Depression in Victims. In: *Journal of Pediatrics*. 2004. 144. évf. 1. sz. p.19-35.

Frasier, M.–McCannon, C.: Using Bibliotherapy with Gifted Children. In: *Gifted Child Quarterly*. 1981. 25. évf. p.81-84.

Hahner Péter: Remekművek Harry Potter árnyékában. In: *Élet és Irodalom*. 2004. XLVIII. évf. 7. sz.

Hunter, S. C.–Mora-Merchan, J.–Ortega, R.: The long-term effects of coping strategy use in victims of bullying. In: *Spanish Journal of Psychology*. 2004. 7. évf. 1. sz. p.3-12.

Mishna, F.–Alaggia, R. Weighing the Risks: A Child's Decision to Disclose Peer Victimization. In: *Children & Schools*. 2005. 27. évf. 4. sz. p.217-226.

Rigby, K.–Bagshaw, D.: Prospects of adolescent students collaborating with teachers in addressing issues of bullying and

conflict in schools. In: *Educational Psychology*. 2003. 23. évf. p.535-546.

Salmivalli, C.–Lagerspetz, K.–Bjorkqvist, K.–Osterman, K.–Kaukiainen, A.: Bullying as a group process: Participant roles in their relations to social status within the group. In: *Aggressive Behavior*. 1996. 22. évf. 1. sz. p.1-15.

Wilton, M. M. M.–Craig, W. M.–Pepler, D. J.: Emotional regulation and display in classroom victims of bullying: characteristic expressions of affect. Coping styles, and relevant contextual factors. In: *Social Development*. 2000. 9. évf. p.226-245.

Vizsgált regények: Wilson, J.: *A kofferes kislány*. Bp.: Animus Kiadó Kft., 2001.; *A tesóm nem semmi*. 2009.; *Apja lánya*. 2007.; *Bízd csak rám, Anyu!* 2004.; *Folytassa, Lottie...!* 2006.; *Jó barátok*. 2005.; *Kettős játszma*. 2001.; *Ki mer többet? Tracy Beaker tovább nyomul*. 2002.; *Komisz lányok*. 2004.; *Lányok a pácban*. 2011.; *Lányok késésben*. 2004.; *Lola Rose*. 2005.; *Mi baj, lányok?* 2012.; *Mi lesz a csókkal?* 2008.; *Micsoda anya!* 2001.; *Szerelmes lányok*. 2010.; *Szólíts Sütinek!* 2010.; *Titkok*. 2004.; *Tracy Beaker a sztár*. 2010.; *Tracy Beaker története*. 2008.; *Tündérek és titkok*. 2006.